

Publicis peccatoribus publica satisfactio imponenda.

CXVIII. Quod si interdum, etiam ob publicam offensionem, publica poenitentia præscribenda fuerit, quamvis eam poenitens refugiat, ac deprecetur, non erit facile audiendus: verum persuadere ei oportebit, ut quæ tum sibi, tum aliis salutaria futura sunt, libenti et alacri animo excipiat. Hæc de poenitentia sacramento singulisque ejus partibus ita docenda erunt, ut non solum ea fideles perfecte intelligant, sed etiam, juvante Domino, re ipsa piè et religiose præstare animum inducant.

DE EXTREMÆ UNCTIONIS SACRAMENTO.

De hoc sacramento cur sæpius agendum!

I. Cumsancta Scripturarum oracula ita doceant: (a) In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in æternum non peccabis, tacite parochi admonentur, nullum tempus prætermittendum esse fidelem populum cohortandi, ut in assidua mortis meditatione versetur. Quoniam autem extremæ unctionis sacramentum non potest supremi illius diei memoriam conjunctam non habere, facile intelligitur de eo sæpe agendum esse, non solum ob eam causam, quod illarum rerum mysteria, quæ ad salutem pertinent, aperire et explicare maxime convenit; sed etiam, quia fideles moriendi necessitatem omnibus propositam esse animo repetentes, pravas cupiditates coercerunt: quare fiet ut in ipsa mortis expectatione minus se perturbari sentiant.

(a) Eccl. 7, 40.

Gratiæ Deo habendæ pro hujus sacramenti institutione.

II. Sed immortales Deo gratias agant, qui ut baptismi sacramento aditum nobis ad veram vitam patefecit, ita etiam, ut ex hac mortali vita decedentes, expeditiorem ad cælum viam haberemus, extremæ unctionis sacramentum instituit.

Hoc sacramentum cur dicatur Extrema unctio.

III. Ut igitur quæ ad eam explicationem magis necessaria sunt, eodem fere ordine qui in aliis sacramentis servatus est, exponantur, primum illud tradendum erit, hoc sacramentum idcirco Extremam unctionem appellatum esse, quod hæc omnium sacrarum unctionum, quas Dominus Salvator noster Ecclesiæ suæ commendavit, ultima administranda sit.

Alia hujus sacramenti nomina.

IV. Quare hæc ipsa unctio a majoribus (a) nostris sacramentum etiam unctionis infirmorum, et sacramentum exuentium dicta est: quibus vocabulis fideles in memoriam novissimi illius temporis facile possunt revocari.

Extrema unctio esse sacramentum probatur.

V. Quod autem extremæ unctionis propria sacramentatio conveniat, in primis explanandum est.

Primo. — Id vero perspicuum fiet, si verba quibus sanctus Jacobus Apostolus hujus sacramenti legem promulgavit attendamus: (b) Infirmatur quis in vobis? inquit, inducat presbyteros

(a) Vide Hugon. de Sacr. part. 15, c. 2. Pet. Dam Sern. 1 de Dedicat. Eccles. — (b) Jac. 5, 14.

Ecclesiae et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini : et oratio fidei salvabit infirmum; et alleviabit eum Dominus; et si in peccatis sit remittentur ei.

Secundo. — Nam quod peccata condonari Apostolus affirmat, in eo declarat sacramenti vim et naturam.

Tertio. — Hanc vero catholicae Ecclesiae de extrema unctione perpetuam doctrinam fuisse, cum alia plura concilia testantur, tum a Tridentina Synodo (a) hoc ita declaratum est, ut in eos omnes anathematis poenam constituerit, qui aliter docere aut sentire audeant. Ac Innocentius quoque primus hoc sacramentum fidelibus maxime commendat: *Innocent. Epist. 1 ad Decent. c. 8, et citatur: dist. 95, c. Illud superfluum; item concil. Cabilon. c. 48, Wormaciense, c. 72. Constant. et Florent.*

Extrema unctio unum est sacramentum.

VI. Constantur itaque docendum est a pastoribus, verum sacramentum esse, nec plura, sed unum, quamvis per plures unctiones administratur: quarum singulis propriae preces, ac peculiaris forma adhibenda est.

Quomodo sit unum sacramentum extrema unctio.

VII. Unum vero est, non partium continuatione quae dividi non possint, sed perfectione; cuius modi sunt caetera omnia, quae ex pluribus rebus constant. Nam quemadmodum domus, quae ex multis et diversis rebus composita est, una tantum forma perficitur: ita hoc sacramentum etsi ex pluribus rebus et verbis constituitur, unum

(a) Sess. 14, De extrema unct. c. 1, et can. 1.

tamen signum est, et unius rei, quam significat, efficientiam habet.

Hoc sacramentum materiam habet et formam.

VII. Docebunt praeterea parochi, quae sint huius sacramenti partes; elementum, inquam, et verbum: haec enim a sancto Jacobo (a) praetermissa non sunt: in quibus singulis sua mysteria licet animadvertere.

Materia quae?

IX. Ejus igitur elementum, sive materia, quemadmodum concilia, ac praecipue Tridentinum decrevit, est oleum ab episcopo consecratum, liquor scilicet non ex quavis pingui et crassa natura, sed ex olearum baccis tantummodo expressus.

Quam sit haec materia conveniens.

X. Aptissime autem haec materia illud significat, quod vi sacramenti interius in anima efficitur; nam ut oleum ad mitigandos corporis dolores magnopere proficit, ita sacramenti virtus animae tristitiam ac dolorem minuit. Oleum praeterea sanitatem restituit, hilaritatem affert, et lumini tanquam pabulum praebet: tum vero ad recreandas defatigati corporis vires maxime accommodatum est. Quae omnia, quid in agroto divina virtute per huius sacramenti administrationem efficiatur, declarant.

Huius sacramenti forma quae?

XI. Haec de materia satis sunt: forma vero sacramenti est verbum et sollemnis illa precatio, quam sacerdos ad singulas unctiones adhibet, cum inquit: Per istam sanctam unctionem indul-

(a) Jac. 5, 14.

geat tibi Deus, quidquid oculorum, sive narium, sive tactus vitio deliquisti.

Hanc propriam esse formam probatur.

XII. Quod autem hæc vera sit et propria hujus sacramenti forma, sanctus Jacobus Apostolus significat, cum ait : (a) Et orent super eum, et oratio fidei salvabit infirmum. Ex quo licet cognoscere, formam precationis modo proferendam esse : tametsi quibus potissimum verbis concipienda sit Apostolus non expresserit.

Hæc forma ubique usurpatur.

XIII. Verum hoc ad nos fidei Patrum traditione permanavit, ita ut omnes Ecclesie eam formæ rationem retineant, qua omnium mater et magistra sancta Ecclesia Romana utitur.

Nam etsi aliqui nonnulla verba immutant, cum pro : Indulgeat tibi Deus, ponunt : Remittat vel parcat, interdum etiam : Sanet quidquid commisisti : tamen, quoniam nulla sit sententiæ immutatio, constat eandem ab omnibus formam religiose servari.

Cur hæc forma sit precativa.

XIV. Nec vero quisquam miretur cur factum sit ut aliorum sacramentorum forma vel absolute significet quod efficit, ut cum dicimus : Ego te baptizo : aut, Signo te signo crucis; vel tanquam ab imperantibus pronuntietur, ut cum in sacramento ordinis administrando dicitur : Accipite potestatem : hæc una vero extremæ unctionis forma precatione quadam absolvatur; id enim optimo jure constitutum est : nam cum hoc sacramentum propterea adhibeatur, ut præter spiritualem gra-

(a) Jac. 5, 14, 15.

tiam, quam tribuit, sanitatem etiam restituat ægrotis; tamen, quia non semper sequitur ut ægri a morbis convalescant, ob eam causam precatione forma conficitur, ut a Dei benignitate id impetremus, quod sacramenti vis constanti et perpetuo ordine efficere non solet.

Cur tot preces adhibeantur administrando hoc sacramentum.

XV. Adhibentur autem ritus proprii in hujus quoque sacramenti administratione. Sed eorum maxima pars precationes continet, quibus sacerdos ad ægroti salutem impetrandam utitur. Nullum enim est aliud sacramentum, quod pluribus precibus conficiatur; ac recte quidem quoniam eo potissimum tempore fideles piis obsecrationibus adjuvandi sunt; quare et alii omnes quos tum adesse contigerit, et præcipue parochi debent orare Deum ex animo, et ejus misericordiæ laborantis vitam et salutem omni studio commendare.

Extremæ unctionis sacramentum a Christo institutum.

XVI. Verum cum demonstratum sit, extremam unctionem vere et proprie in sacramentorum numero habendam esse : illud etiam sequitur, ejus institutionem a Christo Domino profectam esse, quæ postea a sancto Jacobo Apostolo fidelibus proposita et promulgata est. Quanquam idem Salvator hujus unctionis speciem quoddam dedisse visus est, cum discipulos suos binos et binos ante faciem suam misit : de illis enim apud Evangelistam ita scriptum est : (a) Exeuntes prædicabant, ut penitentiam agerent, et dæmonia multa

(a) Marc. 6, 12, 15.

ejiciebant, et ungebant oleo multos ægros, et sanabant.

Nota. Quam quidem unctionem non ab Apostolis inventam, sed a Domino præceptam, non naturali aliqua virtute præditam, sed mysticam, potius ad sanandos animos, quam ad corpora curanda institutam fuisse credendum est. Quam rem sancti Dionysius, Ambrosius, Chrysostomus, et Gregorius magnus asserunt, ut nullo modo dubitandum sit quin hoc unum ex septem catholicae Ecclesiae sacramentis summa cum religione accipere oporteat.

Quibus hoc sit sacramentum administrandum.

XVII. Sic docendi sunt fideles, quamvis hoc sacramentum ad omnes pertineat, quædam tamen hominum genera excipi, quibus administrandum non sit. Ac primum excipiuntur, qui sano et firmo corpore sunt: iis enim extremam unctionem tribuendam non esse, et Apostolus docet, cum inquit: (a) *Infirmatur quis in vobis? et ratio ostendit: siquidem ob eam rem instituta est, non modo ut animæ, sed etiam ut corpori medicinam afferat.* Cum igitur illi tantum qui morbo laborant, curatione indigeant: idcirco iis etiam qui adeo periculose ægrotare videntur, ut, ne supremis illis vitæ dies instet, metuendum sit, hoc sacramentum præberi debet.

Infirmi ungenti sunt antequam sensu carpant.

XVIII. In quo tamen gravissime peccant, qui illud tempus ægroti ungenti observare solent, cum jam omni salutis spe amissa, vita et sensibus carere incipiat; constat enim, ad uberiores

(a) Jac. 5, 14.

sacramenti gratiam percipiendam plurimum valere si ægrotus, cum in eo adhuc integra mens et ratio viget, fidemque et religiosam animi voluntatem afferre potest, sacro oleo liniatur. Quare parochis animadvertendum est ut eo potissimum tempore cœlestem medicinam adhibeant, illam quidem semper vi sua admodum salutarem, cum eorum etiam pietate et religione, qui curandi sunt, magis profuturam intellexerint.

Quibus non est administrandum hoc sacramentum.

XIX. Nemini igitur qui gravi morbo affectus non sit sacramentum unctionis dare licet, tametsi vitæ periculum adeat: vel quia periculosam navigationem parat, vel quia prælium initurus sit, a quo certa mors illi impendat: vel etiam si capitis damnatus ad supplicium raperetur. Omnes præterea qui rationis usu carent ad hoc sacramentum suscipiendum apti non sunt: et pueri qui nulla peccata admittunt, quorum reliquias sanare hujus sacramenti remedio opus sit; amentes item et furiosi, nisi interdum rationis usum haberent, et eo potissimum tempore pii animi significationem darent, peterentque ut sacro oleo ungerentur: nam qui ab ipso ortu nunquam mentis et rationis compos fuit, ungendus non est: secus vero si ægrotus, cum mente adhuc integra hujus sacramenti particeps fieri voluisset, postea in insaniam et furorem incidit.

Quænam partes corporis ungentur?

XX. Non sunt autem omnes corporis partes ungentur, sed eæ tantum quas veluti sensuum instrumenta natura homini attribuit: oculi propter visionem, aures propter auditum, nares propter odoratum, os propter gustum vel sermonem, ma-

nus propter tactum, qui tametsi toto corpore æquabiliter fusus est, in ea tamen parte maxime viget.

Cur hæ partes ungantur.

XXI. Hunc autem ungenti ritum universalis Ecclesia retinet, atque etiam hujus sacramenti nature optime convenit: medicamenti enim est instar. Ac quoniam in corporis morbis, quamvis universonum corpus male affectum sit, tamen illi tantum parti curatio adhibetur, a qua, tanquam a fonte et origine, morbus manat: idcirco non totum corpus, sed ea membra in quibus potissimum sentiendi vis eminet, renes etiam, veluti voluptatis et libidinis sedes ungentur; tum pedes, qui nobis ingressus et ad locum movendi principium sunt.

Hoc sacramentum iterari potest, et quando?

XXII. In quibus illud observare oportet, in una eademque ægrotatione, cum æger in eodem vitæ periculo positus est, semel tantum ungendum esse. Quod si post susceptam hanc ungentum æger convaluerit, quoties postea in id vitæ discrimen inciderit, toties ejusdem sacramenti subsidium ei poterit adhiberi. Ex quo patet, in eorum sacramentorum numero quæ iterari solent, reponendam esse.

Extrema unctio qua præparatione suscipienda?

XXIII. Quoniam vero omni studio curare oportet ne quid sacramenti gratiam impediatur; ei vero nihil magis adversatur, quam alicujus peccati mortiferi conscientia: servanda est catholice Ecclesie perpetua consuetudo, ut, ante extremam unctionem penitentia et Eucharistie sacramentum administraretur. Ac deinde ægroto persuadere

parochi studeant, ut ea fide se ungendum sacerdoti præbeat, qua olim qui ab Apostolis sanandi erant seipsos offerre consueverant.

Intentio petentis unctionem.

XXIV. In primis autem animæ salus, deinde corporis valetudo cum illa adjunctione, si ea ad æternam gloriam profutura sit, expetenda est.

Maxima cum fiducia suscipiendum hoc sacramentum.

XXV. Nec vero dubitare fideles debent quin sanctæ illæ et solennes preces a Deo audiantur quibus sacerdos non suam, sed Ecclesie, et Domini nostri Jesu Christi personam gerens utitur. Qua una maxime re cohortandi sunt, ut hujus saluberrimi olei sacramentum sancte et religiose sibi administrandum curent, cum et acrior pugna instare, et vires tum animi tum corporis deficere videantur.

Sacerdos hujus sacramenti minister.

XXVI. Jam vero quis extremæ unctionis minister sit, ab eodem Apostolo qui Domini legem promulgavit, didicimus: inquit enim: (a) Educatur presbyteros: quo nomine non eos significat qui ætate proveciores sunt, quemadmodum sapienter Tridentina Synodus (b) exposuit, aut qui in populo principem locum obtinent, sed sacerdotes, qui ab ipsis episcopis per manuum impositionem rite ordinati sunt. Sacerdoti igitur hujus sacramenti administratio commissa est.

A quo recipiendum hoc sacramentum.

XXVII. Neque tamen ex sanctæ Ecclesie decreto cuivis sacerdoti, sed proprio pastori, qui juris

(a) Jac. 5, 14. — (b) Sess. 14, c. 3.

dictionem habeat, sive alteri cui ille ejus muneris fungendi potestatem fecerit, hoc sacramentum administrare licet.

Nota. Illud vero maxime animadvertendum est, sacerdotem in ea administratione, quemadmodum etiam in aliis sacramentis fit, Christi Domini nostri, et sanctæ Ecclesiæ ejus sponsæ, personam sustinere.

Hujus sacramenti fructus.

XXVIII. Explicandæ etiam sunt accuratius utilitates quas ex hoc sacramento capimus: ut, si nihil aliud fideles ad ejus usum possit allicere, ipsa saltem utilitate ducantur: cum ita comparatum sit, ut omnia fere nostris commodis metiamur.

Primus. — Docebunt igitur pastores, hoc sacramento gratiam tribui, qua peccata, et in primis quidem leviora et ut communi nomine appellantur, venialia, remittit: exitiales enim culpæ poenitentia sacramento tolluntur. Neque enim hoc sacramentum primario loco ad graviorum criminum remissionem institutum est, sed baptismus tantum et poenitentia vi sua hoc efficiunt.

Secundus. — Altera est sacræ unctionis utilitas, quod animam a languore et infirmitate, quam ex peccatis contraxit, et a cæteris omnibus peccati reliquiis liberat. Tempus autem huic curationi opportunissimum existimandum est, cum gravi morbo afflicti sumus, ac vitæ periculum impendat. Etenim homini natura insitum est, ut nihil in rebus humanis æque ac mortem pertimescat; augeat autem magnopere hunc timorem præteritorum scelerum memoria cum præsertim gravissima conscientia nostræ accusatio nos ur-

geat: ut enim scriptum est: (a) Venient in cogitationem peccatorum suorum timidi, et tradentillos ex adverso iniquitates ipsorum. Deinde illa cura et cogitatio vehementer angit, quod paulo post stare oporteat ante tribunal Dei, a quo de nobis justissima pro eo, ac meriti fuerimus, sententia ferenda sit. Sæpe autem evenit ut fideles hoc terrore percussi, se miris modis exagitari sentiant.

Tertius. — Nihil autem ad mortis tranquillitatem magis conducit, quam si tristitiam abjiciamus, et læto animo Domini adventum expectemus; paratique simus depositum nostrum, quodcumque illud a nobis repetere voluerit, libenter reddere. Ut igitur hac sollicitudine fidelium mentes liberentur, animusque pio et sancto gaudio repleatur, extremæ unctionis sacramentum efficit.

Quartus. — Præterea, aliud etiam quod merito omnium maximum videri potest, ex eo consequimur; nam etsi humani generis hostis, quoad vivimus, nunquam desinit de interitu, et exitio nostro cogitare: nullo tamen tempore, ut nos omnino perdat ac si fieri possit, spem nobis divinæ misericordiæ eripiat, vehementius omnes nervos contendit, quam cum supremum vitæ diem appropinquare animadverterit. Quamobrem fidelibus arma et vires hoc sacramento subministrantur, quibus adversarii vim, et impetum frangere et illi fortiter repugnare possint. Allevatur enim et erigitur ægri animus divinæ bonitatis spe: eaque confirmatus morbi incommoda omnia fert levius, ac ipsius demonis calcaneo insidiantis artificium, et calliditatem facilius eludit.

(a) Sap. 4, 20.

Quintus. — Accedit postremo, siquidem profutura sit, etiam corporis sanitas.

Cur hoc sacramentum non operetur quantum potest.

XXIX. Quod si ægroti hoc tempore eam minus consequuntur, id quidem non sacramenti vitio, sed ob eam potius causam evenire credendum est, quod eorum magna pars, vel qui sacro oleo perunguntur, vel a quibus administratur, fides infirmior est: testatur enim Evangelista, Dominum apud suos (a) multas virtutes non fecisse, propter incredulitatem illorum. Quanquam etiam recte dici potest, christianam religionem, ex quo altius tanquam radices egit in animis hominum, minus jam hujusmodi miraculorum adminiculis indigere, quam olim nascentis Ecclesie initio necessaria esse viderentur.

Fides et spes ægotantium erigenda.

XXX. Sed tamen hoc loco fides magnopere excitanda erit. Utcumque enim quod ad corporis valetudinem atinet, Dei consilio et voluntate ceciderit, certa spe niti fideles debent se hujus sacri olei virtute spiritualem sanitatem consecuturos esse, futurumque ut, si eos vita decedere contingat, præclare illius vocis fructum percipiant, qua scriptum est: (b) Beati mortui, qui in Domino moriuntur. Hæc de extremæ unctionis sacramento breviter quidem dicta sunt: verum si hæc ipsa rerum capita a pastoribus latius, et ea qua decet diligentia explanata erunt, dubitandum non est quin fideles ex hac doctrina maximum pietatis fructum percipiant.

(a) Matth. 13, 58. — (b) Apoc. 14, 13.

DE ORDINIS SACRAMENTO.

De sacramento ordinis cur agendum coram populo.

I. Si quis aliorum sacramentorum naturam et rationem diligenter considerarit, facile perspiciet ea omnia ab ordinis sacramento ita pendere, ut sine illo partim confici et administrari nullo modo queant, partim solemnem ceremoniam et religiosam quodam ritu ac cultu carere videantur. Quare necesse est ut pastores institutam sacramentorum doctrinam persequentes, eo diligentius de ordinis etiam sacramento sibi agendum arbitrentur.

Primo. — Proderit autem maxime hæc explicatio primum quidem illis ipsis, deinde aliis qui ecclesiasticæ vitæ rationem ingressi sunt: postremo etiam fidei populo: ipsis, quod, dum in hujus argumenti tractatione versantur, ad eam gratiam excitandam, quam hoc sacramento adepti sunt, magis commoventur.

Secundo. — Aliis qui in sortem Domini vocati sunt: partim ut eodem pietatis studio afficiantur, partim vero, ut earum rerum cognitionem percipiant, quibus instructi viam sibi ad ulteriores gradus facilius munire possint.

Tertio. — Reliquis autem fidelibus primum quidem ut intelligant quo honore digni sint Ecclesie ministri.

Quarto. — Deinde quoniam sæpe contingit ut multi adsint, vel qui spe liberos suos adhuc infantes Ecclesie ministerio destinarent; vel qui sua sponte et voluntate illud vitæ genus sequi velint, quos certe ignorare minime æquum est, quæ præcipue ad hanc vivendi rationem pertinent. *Quod spectat ad mores eorum qui in aliquo*